

■ ТОМ 4/БРОЙ 2/2023

Мирослава Стоянова

ИЗЛОЖБАТА „ХЕРАЛДИЧНИ РИСУНКИ“ НА СТОЯН ДЕЧЕВ – СРЕЩА НА СЪВРЕМЕНОТО С ТРАДИЦИЯТА

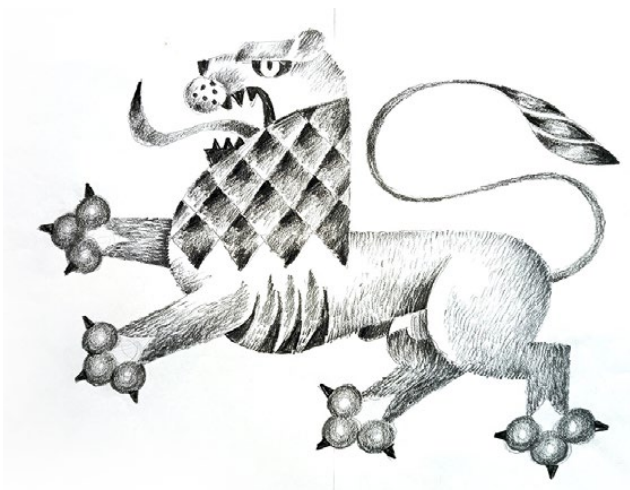

Рис. 44

На 19 април 2023 г. в галерия „Сердика“ беше открита изложбата „Хералдични рисунки“ на доц. г-р Стоян Дечев. В изложбата са включени над 80 рисунки на художника, представляващи осъвременени „хералдични“ образи, чиято актуалност, ироничност и доза хумор са основни изразни средства и въздействащи сили за публиката.

На пръв поглед зрителят вижда експозиция от хералдически рисунки, но изгратата със заглавието съвсем не е случайна. Науката хералдика, нейните традиции и трактовка на образа действително са вдъхновител за крайния резултат. Това си личи по тяхната знаковост, използваните изразни средства, като символа и метафората, класически са и самите образи – на животни, фантастични същества, рицари и др., дори и тяхната архитектуроника, а при някои работи и царствена тържественост. Всички тези „герои“ от творбите на Стоян Дечев имат формалните белези на хералдически в основата си, но сюжетно това са съвременни проблеми, разказани на места като анекдоти, на места чрез ирония и сарказъм. Това е и причината авторът в заглавието съвсем нарочно да „предупреди“ по-досетливите зрители, използвайки думата „хералдични“, която е неправилно изписване на „хералдически“, че има аспекти от изложбата и творбите, които са

Рис. 20

посветени на това знаково изкуство, най-вече в стилово и смислово отношение, но не чисти-ят им вид и форма.

Хералдиката е организирана система, възникнала през XII век в Европа. Катализатор за нейното развитие е феодалната система, която предполага всеки благородник да осигури на феодала войници, които да му служат при нужда или военен конфликт, а в замяна да получават социални и икономически привилегии. Така при всяко събиране на войските, оформяйки държавните войски, за да се разпознават различните земевладелци и техните военни, са си служили със знамена или гербове, за да демонстрират своята принадлежност. Това е и причината хералдиката първоначално да се утвърди във Великобритания и региона. Скоро тази нововъзникнала система започва да се разраства и използва на разнообразни места с цел отличаване. По-късно различните хералдически знаци стават част от ритуални предмети и процедури, тогава и ролята им еволюира, като добавя една допълнителна тържественост и тежест на предметите, създавайки един пълноценен и богат визуален език. Нейни основни характеристики са символизмът, преувеличението, стилизацията. Тези изразни средства можем да видим ясно и еднозначно в **рисунки 44, 20 и 24.**

Рис. 24

Въпреки че хералдиката е възприемана най-често само като стара или средновековна форма на изкуство, тя е актуална и присъства активно в съвременния ни свят. Извън първите ѝ форми, познати на всички, в съвремието тя навлиза в интериорния дизайн, бижутерията, свързана с изконната човешка необходимост за принадлежност. В тази област на визуалните изкуства в сферата на запазения знак и графичния дизайн изобщо работи и самият художник през целия си творчески път. Стоян Дечев е дългогодишен преподавател в специалност „Плакат и визуална комуникация“ в Националната художествена академия, където води дисциплините „Визуална комуникация“ и „Живопис“. Работи в областта още на карикатурата, живописа, калиграфията. Участвал е в редица изложби в страната и в чужбина. Носител е на награди от конкурси за карикатура, плакат и знаци.

В изложбата на Стоян Дечев виждаме аналогични изразни средства – като баснята, народната мъдрост и сатирата. Основната причина за това е и основно достойнство на самия художник, а и на самата изложбата – именно подходът към класическата, чиста, закономерна рисунка, с изтъкването на значението на знаковостта, символа и смисъла, но в комбинация с днешния човек, неговия ден, неговите страхе и значение. Така класическият образ на рицаря се появява с автоматично оръжие, символ на агресивното време, в което пребиваваме, а жертви винаги са невинните и най-беззащитните. И тези процеси са следствие на едни подменени, преходни и предимно материални ценности.

Част от задачите на съвременното изкуство в България, а и не само, е и несловесният коментар към състоянието и развитието на света на изкуството, но представен от самия художник чрез творбите му. Тезата на Стоян Дечев е ясна – „Изкуството става все по-лесно за правене и все по-трудно за разбиране“.¹

Авторът нарича своите работи „стремеж за грамотни образи с изобразителни принципи“, което, базирайки се на представените творби, спокойно можем да преведем като спазване на базовите дефинитивни стойности на тази система, а именно – ясно разбиране на правилата на пропорцията, отношение към символността, онагледена чрез нашите традиции.

Рис. 35

¹ От текста на автора към изложбата „Хералдични рисунки“, галерия „Сергика“, 2023.

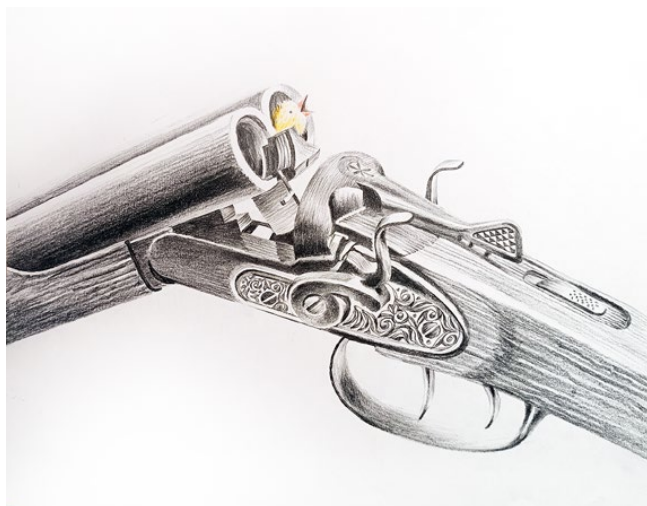

Рис. 51

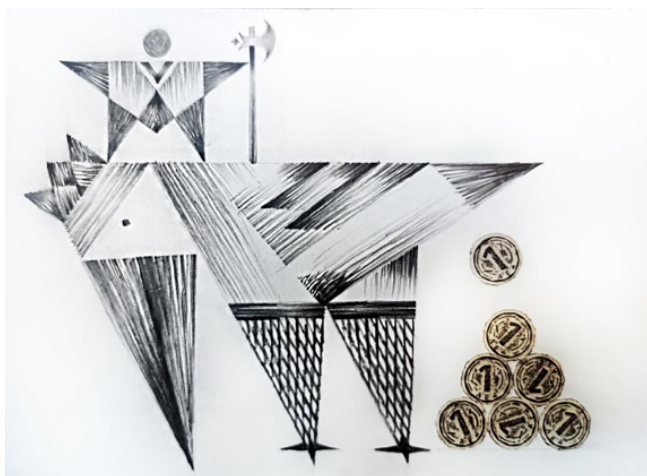

Рис. 78

Самите творби са от последните седем години и овеществяват спонтанни хрумвания на автора им, но в тяхното построяване няма случайност, както и в хералдиката няма. Те са премислени творчески чрез множество предварителни скици и подготовка. Всички тези обстоятелства дават и ясна представа за избора на техническите изразни средства – предимно това са хартия в нейните най-разнообразни релефи, чиито качества най-умело и майсторски са използвани чрез молив, туш и креда.

Колекцията от хералдични рисунки е своеобразно визуално онагледяване на липсващата в съвременното ни общество методична осмисленост, подчинена на традиция и вековна знаковост.

Това е изложба, която гледа със сантимент към тези вечни ценности, но олицетворява с образите си статуквото, създавайки един антипод на популярната култура и изкуство, които, без оценъчен акцент към тях, все пак са масови и ни заливат отвсякъде, често създавайки усещането за липса на алтернатива. В същото време творбите са четими като сюжети и теми и от непрофесионално око. Самата изложба, бидейки поставена между бялото и черното в неизчерпаем сив тонален регистър, въздейства много динамично на публиката – динамични са емоциите: радост, тъга, хумор, динамични са темите: понякога сериозни, друг път злободневни, но непреходни. Творбите са динамични и в стилово отношение, по което е видим и дългият период от време, в който са създадени. Качествата на формалните белези и майсторството

Рис. 84. Автопортрет

на художника е видимо и с непрофесионално око, това, което остава или би било добре да остави следа, е посланието, позицията и категоричността. В този смисъл самите творби дори не са подписани. Съвсем лаконично авторът оставя в изложбата свой автопортрет, който е единствена следа за самоличността на съзателя им и само той се отличава в стилово отношение, разграничавайки се от стилизацията на останалите рисунки.

В свят на свръхлибералност и политкоректност трудно се открива в изкуството дълбочина и теза. Такива можете да видите тук, но без претенция и помпозност, а чрез аскетична смиреност – художествено и творчески.